

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โดยหลักการปกครอง การรักษาความเป็นระเบียบของสังคมเป็นเรื่องสำคัญที่สุด สังคมใดก็ตามแม้จะเคร่งครัดในศีลธรรม ยึดมั่นในประเพณีอันดีงาม หรือยึดมั่นศรัทธา ในศาสนา หากสังคมนั้นขาดระเบียบ ย่อมหาความสงบสุขไม่ได้ สังคมจึงต้องมีกติกาในการ อยู่ร่วมกัน กฎหมายโดยสภาพที่แท้จริงแล้ว เป็นเพียงหลักการตามจารีตประเพณี หรืออักษร ที่บันทึกไว้เป็นตัวบท กฎหมายไม่สามารถทำหน้าที่ของตัวมันเองหากปราศจากผู้บังคับใช้ ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายจึงเป็นขั้นตอนอันสำคัญที่สุด ในการรักษาความสงบสุขของสังคม ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ คือการสืบสวน การสอบสวน การฟ้องร้อง การพิพากษาคดี การลงโทษ การทำหน้าที่ในด้านการรักษาความสงบของสังคมเป็นอำนาจขององค์กรแต่ละฝ่าย แยกแยะกันไป การสืบสวนจับกุมเป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง และตำรวจ เจ้าหน้าที่ ฝ่ายปกครองหมายความถึงเจ้าพนักงานที่กฎหมายให้มีอำนาจ และหน้าที่รักษาความสงบ เรียบร้อยของประชาชน รวมทั้ง พัสดี เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า และเจ้าพนักงานอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม อำนาจการสอบสวนเป็นของตำรวจและฝ่ายปกครอง อำนาจการฟ้องร้องเป็นของพนักงานอัยการ อำนาจการพิพากษาคดีเป็นของศาล ในกระบวนการ รักษาความสงบของสังคมทั้งระบบสำนักงานตำรวจแห่งชาตินับเป็นองค์กรที่ใหญ่ และ สำคัญที่สุด เป็นหน่วยงานที่เก่าแก่ มีจำนวนข้าราชการมากถึงสองแสนคนเศษ เป็นองค์กร ของรัฐที่ทำหน้าที่หลักในการสร้างความมั่นคงปลอดภัย และเป็นกำลังสำคัญในการรักษา ความสงบ และความมั่นคงภายในให้กับประเทศอีกด้วย สำนักงานตำรวจสันติบาล เป็นหน่วย งานระดับกองบัญชาการ ภายใต้โครงสร้างใหม่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในปัจจุบันมีหน้าที่ บริหารงานเกี่ยวกับข่าวกรอง สืบสวนสอบสวน บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ที่มีพฤติกรรมเป็นภัย ต่อความมั่นคงของประเทศ ดำเนินเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยบุคคล และสถานที่ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ กฎหมายว่า ด้วยการเนรเทศ กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน กฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ ประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับกับความมั่นคงของประเทศ ดำเนิน การเกี่ยวกับการควบคุมชนต่างชาติอพยพ รวมทั้งการปฏิบัติการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับความ มั่นคงของประเทศ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่กิจกรรม และผลการปฏิบัติงาน ของกรมตำรวจ อีกทั้งดำเนินการเกี่ยวกับงานสถานีวิทยุกระจายเสียงของสำนักงานตำรวจ สันติบาล ปฏิบัติงานร่วม หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การจัดระบบงานภายในหน่วยงานสำนักงานตำรวจสันติบาล การปรับระดับหน่วยงาน กองตำรวจสันติบาล จากระดับกองบังคับการเป็นระดับกองบัญชาการ โดยใช้ชื่อหน่วยว่า สำนักงานตำรวจสันติบาล นั้น ได้กระทำภายใต้เงื่อนไขของ ค.ร.ม. กระทรวงมหาดไทย และสำนักงาน ก.พ. ที่จะองให้สอดคล้องกับมติ ค.ร.ม. ว (ล) 581 / 2535 เรื่องมาตรการปรับปรุงระบบราชการ ซึ่งมีนโยบายในการจัดระบบวิธีปฏิบัติการทำงานให้สั้น คล่องตัวและทันสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นหลัก 3 ประเด็น คือ

1. การมอบอำนาจ ตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ได้เปิดโอกาสให้หัวหน้าส่วนราชการ มอบอำนาจในการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต และการดำเนินการต่าง ๆ ลงสู่ข้าราชการระดับล่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงควรวางระบบเพื่อติดตาม ตรวจสอบให้ทุกส่วนราชการมีการมอบอำนาจตามลำดับชั้น เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับสามารถตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้เองตามที่เหมาะสมกับระดับหน้าที่ความรับผิดชอบ การกระจายอำนาจลงสู่ระดับล่างดังกล่าวนี้ จะเป็นส่วนทำให้ขั้นตอนการทำงานในเรื่องต่าง ๆ สั้นและรวดเร็วขึ้น

2. กำหนดเป็นแนวทางให้มีขั้นตอนการตรวจสอบเกินกว่า 2 ระดับ ก่อนผู้มีอำนาจตัดสินใจ ได้กำหนดเป็นหลักการบริหารราชการ และการปรับขั้นตอนการทำงานว่าทุก ๆ เรื่องจะมีขั้นตอนการพิจารณาก่อนการลงมือเกินกว่า 2 ระดับไม่ได้ โดยวิธีนี้จะทำให้ทุกส่วนราชการต้องเปลี่ยนระบบวิธีการทำงานใหม่ โดยต้องแบ่งงานออกตามระดับความยากง่ายของงาน แทนการส่งงานลงสู่ระดับล่างทุกเรื่อง ทั้งนี้เพื่อแยกให้งานยากต้องเริ่มปฏิบัติในระดับสูง ส่วนงานง่ายอาจเริ่มปฏิบัติในระดับล่างได้ เช่น ถ้าเรื่องนั้นผู้มีอำนาจตัดสินใจคืออธิบดี งานก็อาจจะต้องเริ่มต้นที่ข้าราชการระดับ 7 (แทนระดับ 3 - 4 ดังเช่นปัจจุบัน) แต่ถ้าระดับของงานผู้ช่วยการกองเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจเท่านั้น กรณีนี้งานจึงจะเริ่มดำเนินการโดยข้าราชการระดับ 4 - 5 เป็นต้น

3. ส่งเสริมให้ในระบบสำนักงานอัตโนมัติมาใช้ในราชการ โดยการตั้งโครงการเพื่อวางแผน และดำเนินการให้ทุกส่วนราชการได้มีการนำวัสดุเครื่องใช้สำนักงานที่ทันสมัยมาใช้ โดยควรเป็นคณะทำงานกลางประกอบด้วย สำนักงาน ก.พ. กระทรวงการคลัง สำนักงานงบประมาณ ดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายแต่ละปีอย่างแน่ชัด ตลอดระยะเวลาของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 7

จากเงื่อนไขของ ค.ร.ม. กระทรวงมหาดไทย และสำนักงาน ก.พ. ที่จะต้องให้ระบบวิธีปฏิบัติราชการของสำนักงานตำรวจสันติบาล สั้น คล่องตัว และทันสมัย ตามมติ ค.ร.ม. ว (ล) 581 / 2535 เรื่องมาตรการปรับปรุงระบบราชการ และระบบข้าราชการดังกล่าว สำนักงานตำรวจสันติบาล จึงได้จัดทำแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์การปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ ในสำนักงานตำรวจสันติบาลขึ้น เพื่อให้ระบบวิธีปฏิบัติราชการ สั้น คล่องตัวทันสมัย และเป็นไปตามมติ ค.ร.ม. ดังกล่าว

ความสัมพันธ์การปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ ตามแผนภูมิสามารถอธิบายได้ดังนี้

กองบังคับการอำนวยการ และกลุ่มงานดำเนินกรรวิธีข่าวกรองจะทำหน้าที่ในการสนับสนุนการปฏิบัติของส่วนราชการอื่น ๆ ในสำนักงานตำรวจสันติบาล

กลุ่มงานดำเนินกรรวิธีข่าวกรอง โดยศูนย์ปฏิบัติการจะเป็นผู้วางแผนรวบรวมข่าวสาร ส่งไปให้กองตำรวจสันติบาล 1 (ส่วนปฏิบัติการข่าว) และกองตำรวจสันติบาล 2 (ส่วนต่อต้านข่าวกรอง)

เมื่อส่วนปฏิบัติการข่าว และส่วนต่อต้านข่าวกรอง รวบรวมข่าวสารส่งมาให้กลุ่มงานดำเนินกรรวิธีข่าวกรอง โดยศูนย์ปฏิบัติการจะเป็นผู้พิจารณาความสำคัญ และความเร่งด่วนของข่าวสาร และพิจารณารายงานข่าวสารที่สำคัญ และเร่งด่วนให้ผู้บังคับบัญชาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่วนปฏิบัติการข่าว และส่วนต่อต้านข่าวกรอง นำไปใช้ประโยชน์ให้ทันต่อสถานการณ์

ในศูนย์ปฏิบัติการนี้จะทำหน้าที่เป็น ศูนย์ควบคุมสั่งการ และตัดสินใจในการดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับการข่าวกรอง ของสำนักงานตำรวจสันติบาล หรือของกรมตำรวจเมื่อได้รับคำสั่ง โดยศูนย์ปฏิบัติการจะทำหน้าที่เป็นศูนย์สื่อสารของสำนักงานตำรวจสันติบาล ซึ่งมีขีดความสามารถติดต่อสื่อสารได้ทั่วประเทศอีกด้วย และศูนย์ปฏิบัติการนี้จะป็นเงื่อนไขสำคัญที่ให้การปฏิบัติการกิจของสำนักงานตำรวจสันติบาลเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ไม่ติดขัดอยู่กับขั้นตอนของระบบราชการ

หลังจากนั้นข้อมูลข่าวสารทั้งหมดจะถูกส่งไปยังศูนย์ผลิตข่าวกรอง เพื่อทำการประเมินค่า วิเคราะห์ และติดตาม ดำเนินกรรวิธีต่อข่าวสารให้เป็นข่าวกรองแล้วดำเนินการกระจายข่าวกรองในรูปรายงานแบบต่าง ๆ ไปยังผู้บังคับบัญชาหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนปฏิบัติการข่าวและส่วนต่อต้านข่าวกรอง เพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้ทันต่อสถานการณ์

ข้อมูลข่าวสารทุกประเภทรวมทั้งข่าวกรองจะถูกเก็บรักษาไว้ที่กองกำกับการ 2 กองบังคับการอำนวยการ ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นทะเบียนกลางเก็บรักษาข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบเรื่องราวและประวัติ พฤติการณ์บุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่อไป ซึ่งกองกำกับการ 2 กองบังคับการอำนวยการ จะดำเนินการโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยในการบันทึกและตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว

กองตำรวจสันติบาล 1 (ส่วนปฏิบัติการข่าว) และกองตำรวจสันติบาล 2 (ส่วนต่อต้านข่าวกรอง) เมื่อได้รับแผนรวบรวมข่าวสารจากศูนย์ปฏิบัติการแล้วก็จะดำเนินการรวบรวมข่าวสารตามภารกิจที่เกี่ยวข้องหรือริเริ่มเอง โดยส่วนปฏิบัติการข่าวจะเน้นหนักในเรื่องการรวบรวมข่าวสารเป็นหลัก และส่วนต่อต้านข่าวกรองจะเน้นหนักในเรื่องการรักษาความปลอดภัยในการรวบรวมข่าวสารของฝ่ายเรา และทำลายขีดความสามารถในการป้องกันและการหาข่าวของฝ่ายตรงข้ามเป็นหลัก และส่วนต่อต้านข่าวกรองก็จะต้องดำเนินการ

ทางด้านรวบรวมข่าวสารควบคู่ไปด้วยเช่นกัน เมื่อรวบรวมข่าวสารได้แล้วก็จะส่งข่าวสารไปให้ศูนย์ปฏิบัติการดำเนินการตามกรรมวิธีต่อไป

ในรูปแบบการบริหารงานของสำนักงานตำรวจสันติบาลได้มีการแบ่งส่วนราชการภายในออกเป็น 4 กองบังคับการ และกลุ่มงานดำเนินการวิธีข่าวกรองอันได้แก่

1. กองบังคับการอำนวยการ
2. กองตำรวจสันติบาล 1
3. กองตำรวจสันติบาล 2
4. กลุ่มงานดำเนินการวิธีข่าวกรอง

กองกำกับการ 3 เป็นหน่วยงานภายในของกองตำรวจสันติบาล 1 มีหน้าที่รับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านข่าวกรองเกี่ยวกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีพฤติกรรมเป็นภัยต่อความมั่นคง สืบสวนสอบสวนความผิดต่อความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งงานด้านอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายตามกฎระเบียบข้อบังคับ และคำสั่งของผู้บังคับบัญชา โดยมีพื้นที่การปฏิบัติงานของกองกำกับการ 3 กองตำรวจสันติบาล 1 มีเขตอำนาจรับผิดชอบ 17 จังหวัดภาคเหนือ โดยจะมุ่งเน้น และให้ความสำคัญแก่พื้นที่บริเวณชายแดนที่มีปัญหาความมั่นคงและพื้นที่ประชาชนมีปัญหาในการประกอบอาชีพ การเคลื่อนไหวของกลุ่มองค์กรเอกชนเกี่ยวกับโครงการของรัฐบาลที่ยังคงมีปัญหาคอรั้มเรียกร้อง และสภาพปัญหาของประชาชนที่เกิดผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ

ในการปฏิบัติภารกิจในพื้นที่รับผิดชอบ ยึดถือตามคำสั่งกองตำรวจสันติบาล 1 ที่ 132/2542 โดยแบ่งเขตปฏิบัติงานออกเป็น 5 งาน และแบ่งตามภารกิจดังนี้

งาน 1 ปฏิบัติงานด้านงานธุรการ งานอำนวยการ งานการเงินและงบประมาณ และเป็นกำลังสมทบเข้าปฏิบัติในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยตำรวจสันติบาล งาน 2 - 4 ฯลฯ ตามหัวระยะเวลาและสถานการณ์โดยไม่เสียภารกิจหลัก

งาน 2 ปฏิบัติงานด้านงานข่าวในพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย ลำพูน ลำปาง น่าน และ พะเยา

งาน 3 ปฏิบัติงานด้านงานข่าวในพื้นที่จังหวัด พิชณโลก สุโขทัย อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ และ แพร่

งาน 4 ปฏิบัติงานด้านงานข่าวในพื้นที่จังหวัด นครสวรรค์ อุทัยธานี กำแพงเพชร ตาก และ พิจิตร

งาน 5 ปฏิบัติงานด้านงานข่าว งานสอบสวนคดีความผิดตามความรับผิดชอบของกองกำกับการ ๙ และเป็นกำลังสมทบเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยตำรวจสันติบาล งาน 2-4 ๙ ตามหัวระยะเวลาและสถานการณ์โดยไม่เสียภารกิจหลัก

ในสภาพปัจจุบันประเทศไทยประสบกับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศโดยรวม ภาครัฐได้ปรับลดงบประมาณรายจ่าย และจำกัดอัตราบุคลากร ภารกิจภาคเอกชนปิดกิจการ ลดขนาดการดำเนินการ เลิกจ้าง ลดเงินเดือน และสวัสดิการพนักงาน เพื่อเป็นการลดต้นทุนทำให้สภาวะเศรษฐกิจทรุดหนักลงไปอีก

สังคมไทยทุกชนชั้น ทุกสาขาอาชีพได้รับผลกระทบโดยตรงจากสภาวะวิกฤติดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาการว่างงาน ปัญหาความยากจน สุขภาพจิตเสื่อม การดำรงชีพเต็มไปด้วยการเอารอดเอาเปรียบ เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม ก่อให้เกิดกระแสเรียกร้อง ปลุกระดม ในรูปแบบต่าง ๆ

สังคมไทยแทบทุกหมู่เหล่า ทุกชนชั้น ทุกสาขาอาชีพได้รับผลกระทบโดยตรงจากสภาวะเศรษฐกิจถดถอย เกิดปัญหาการว่างงาน ปัญหาความยากจน ปัญหาทางสุขภาพจิต สภาพความจำเป็น และสิ่งแวดล้อมที่บีบรัด เพื่อการดำรงชีวิตส่งผลโดยตรงถึงปัญหาสังคม ปัญหาความมั่นคงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สังคมไทยในปัจจุบัน จะเต็มไปด้วยการเอารอดเอาเปรียบ การแก่งแย่งแข่งขันกันมากขึ้นในทุก ๆ ทาง ความขาดแคลน ความไม่เป็นธรรมในสังคมจะก่อให้เกิดกระแสเรียกร้องปลุกระดมก่อความไม่สงบในรูปแบบต่าง ๆ

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ประกาศใช้เมื่อ 11 ตุลาคม 2540 ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองหลายรูปแบบทั้งสนับสนุนและคัดค้านจาก บุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดภาวะวิกฤติทางการเมืองซ้ำเติม ภาวะทางเศรษฐกิจที่อ่อนแออยู่แล้วให้ทรุดหนักลงไปอีก

ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองดังกล่าวข้างต้น มีผลกระทบโดยตรงต่อความสงบสุขของประชาชน และความมั่นคงของประเทศ ประกอบกับในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสื่อสาร เป็นสังคมยุคข้อมูลข่าวสารที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งอาจจะนำไปสู่สภาวะความไม่สงบในสังคมทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

กองกำกับการ 3 กองตำรวจสันติบาล 1 เผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศที่อาจจะเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านชายแดน การชุมนุมประท้วง ปัญหาความเคลื่อนไหวของบุคคล กลุ่มบุคคลที่มีพฤติกรรมด้านชายแดน เป็นภัยต่อความมั่นคง ปัญหาอาชญากรรมสำคัญที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกวัน โดยสรุปสาเหตุของปัญหาได้ดังนี้

ปัญหาด้านความมั่นคงทางการเมืองและการบริหาร

- ปัญหาความมั่นคง ปัญหาใหญ่ที่สุดของสถานการณ์ด้านความมั่นคงของชาติในปัจจุบัน คือ แรงงานต่างชาติดลบนหนีเข้าเมืองอยู่ในจังหวัด แม่ฮ่องสอน ดาก เชียงใหม่

กลุ่มบุคคลเหล่านี้ นอกจากจะสร้างปัญหาการแย่งงานแล้ว ส่วนหนึ่งยังก่อปัญหาอาชญากรรม และแนวโน้มมีความรุนแรงอย่างผิดปกติวิสัย

การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะยังคงมีอยู่ เนื่องจากเศรษฐกิจที่บีบรัดตัว ทำให้ประชาชนห่างไกลชนบทจำเป็นต้องบุกรุกทำลายป่า เพื่อหาที่ทำกิน นอกจากนี้ยังมีพวกนายทุนผู้มีอิทธิพลที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทำความผิดอยู่อย่างต่อเนื่อง

สถานการณ์ชายแดนด้านไทย - พม่า และ ไทย - ลาว ยังไม่สงบอย่างแท้จริง ปัญหาการหลบหนีเข้าเมือง การปล้นสะดมตามแนวชายแดน การค้ายาเสพติด การค้าอาวุธสงคราม สินค้าหนีภาษียังคงมีอยู่

การก่อการร้ายสากล ยังคงอยู่ในภาวะที่จะต้องให้ความระมัดระวังประมาทไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเกิดสถานการณ์ขึ้นจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และการลงทุนของต่างชาติ

- ปัญหาการสร้างเงื่อนไขทางการเมืองของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ปัญหาบริเวณชายแดน

สถานการณ์ตามแนวชายแดนในห้วงระยะที่ผ่านมา ยังคงมีความรุนแรงและมีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหามากยิ่งขึ้น เนื่องจากสถานการณ์ของประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะปัญหาบริเวณชายแดนไทย - พม่า อันเนื่องมาจากการสู้รบระหว่างกองกำลังชนกลุ่มน้อยกับกองกำลังทหารรัฐบาลพม่า ซึ่งผลการสู้รบก่อให้เกิดปัญหาบริเวณชายแดน ดังนี้

ราษฎรตามแนวชายแดนบางพื้นที่ ยังไม่มีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการลวงล้ำเขตแดนของกองกำลังต่างชาติ หรือกลุ่มผู้ก่อการร้ายยังมีการสู้รบระหว่างกองกำลังชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ มีการยิงปืนเข้ามาในเขตประเทศไทยทำความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของราษฎรตามบริเวณชายแดน และต้องอพยพออกจากพื้นที่เป็นเหตุให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้อย่างปกติ

ปัญหาโจรผู้ร้ายที่จัดตั้งเป็นกลุ่มหรือขบวนการร่วมกับผู้ก่อการร้าย เพื่อปฏิบัติการผิดกฎหมาย ยังคงสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน

การลักลอบค้าอาวุธสงคราม ในระยะที่ผ่านมา ยังคงมีการลักลอบนำอาวุธสงครามจากประเทศทางด้านตะวันออก คือ กัมพูชา ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากไปขายให้กองกำลังชนกลุ่มน้อยในประเทศพม่าทางด้านตะวันออก ซึ่งส่งผลกระทบต่ออธิปไตยเหนือดินแดนประเทศไทย นอกจากนั้นยังมีการลักลอบค้าอาวุธสงครามเพื่อสะสมไว้ในการประกอบอาชญากรรมอีกด้วย

ปัญหาความสงบเรียบร้อยภายใน ปัญหาการชุมนุมเรียกร้องยังคงมีอยู่และจะเกิดขึ้นต่อไป โดยเฉพาะปัญหาชุมนุมของประชาชนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่ได้รับความเดือดร้อนจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ปัญหาที่ทำกิน และการชุมนุมการประท้วงการดำเนินการของรัฐ ซึ่งเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม เช่น การตัดถ่านการสร้างเขื่อนหรือ

การท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ นอกจากนี้ยังมีการชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย และการสร้างเงื่อนไขต่าง ๆ อีกด้วย

ปัญหาการปฏิบัติงานด้านการข่าว ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการข่าวของหน่วยตำรวจสันติบาล มีแนวโน้มตกต่ำลงเนื่องจากคุณภาพของผู้ปฏิบัติ และงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอไม่สามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

- ปัญหาจากการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและบุกรุกที่สาธารณะ ยังมีกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มผู้มีอิทธิพลใช้วิธีการต่าง ๆ ในการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และหลีกเลี่ยงการตรวจจับของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การบุกรุกที่สาธารณะ เช่น ป่าสงวน หรือภูเขา การปลอมแปลงเอกสารสิทธิเกี่ยวกับที่ดิน

- ปัญหาแรงงาน ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการเลิกจ้าง และข้อพิพาทแรงงานต่าง ๆ เนื่องจากนายจ้างผู้ประกอบการต้องการที่จะลดต้นทุนหรือขนาดการผลิตหรือการปิดกิจการของธุรกิจภาค

เอกชน

ปัญหาด้านความมั่นคงทางสังคม

- ปัญหาจากผู้อพยพหลบหนีเข้าเมือง บุคคลต่างด้าวและชนกลุ่มน้อย ปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองยังคงมีอยู่เป็นจำนวนมากรวมทั้งผู้ที่ขออนุญาตเข้าเมือง โดยถูกต้องตามกฎหมายแต่ไม่ได้เดินทางกลับตามกำหนดและไม่ได้มีการขออนุญาตต่อให้ถูกต้องตลอดจนยังมีชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนไทย - พม่า หลบหนีข้ามเขตแดนเข้ามา โดยมีได้ผ่านกระบวนการตามขั้นตอนของ พ.ร.บ.คนการเข้าเมือง ซึ่งกลุ่มคนประเภทนี้มักจะสร้างปัญหาให้แก่ประเทศไทย โดยแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีลักลอบทำงาน มีการรวมกลุ่มเป็นแก๊งหรือกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด โสเภณี และอาชญากรรมข้ามชาติ ทั้งในระหว่างกลุ่มชนเชื้อชาติเดียวกัน และที่กระทำต่อประชาชนชาวไทย รวมทั้งเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศอีกด้วย

- ปัญหาความสงบสุขของประชาชน

ยังคงมีการก่อการร้ายสากล การก่อวินาศกรรมเกิดขึ้นซึ่งสาเหตุของการก่อวินาศกรรมส่วนใหญ่เกิดจากความขัดแย้งทางการเมืองของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ได้แก่ ขบวนการก่อการร้ายภายในประเทศและนอกประเทศ กลุ่มผู้เสียอำนาจกลุ่มผู้ประสงคิให้เกิดความไม่สงบ นอกจากนี้ยังมีสาเหตุมาจากสภาพแข่งขันทางเศรษฐกิจการประกอบธุรกิจ ความเกลียดชังอาชญากรรมหรือบุคคลที่เป็นโรคจิต

- ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้โทษโดยเฉพาะยาบ้า ซึ่งขณะนี้กำลังแพร่ขยายไปในทุกกลุ่มบุคคล ทุกเพศ ทุกวัย และอาชีพ

จากสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก็ส่งผลให้ภารกิจที่รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาล สังกัดกองกำกับการ 3 กองตำรวจสันติบาล 1 มีมากขึ้นและต้องทำงานด้วยความอดทน จากสภาวะดังกล่าวที่เกิดขึ้นอาจจะทำให้การยึดมั่นในอุดมการณ์ หรือความพึงพอใจที่จะปฏิบัติงานเพื่ออุดมการณ์ก็จะลดน้อยถอยลง ทำให้เกิดปัญหาบุคลากรไม่มีจิตใญ่ รุกเร้าหรือมีกำลังใจที่จะต่อสู้ในหน้าที่การงานตลอดจนภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา จึงเกิดปัญหาในการบังคับบัญชางานหรือปัญหาด้านการบริหารงานบุคคล บุคลากรเกิดความเบื่อหน่ายอยากเปลี่ยนอาชีพหรือโยกย้ายสับเปลี่ยนสายงาน เนื่องจากภารกิจของตำรวจสันติบาลต้องทำงานหนักขึ้น ไม่มีเวลาเป็นของตัวเอง และที่สำคัญที่สุดในขณะนี้คือ รายได้และสวัสดิการที่ได้รับมีไม่เพียงพอ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่มีผลกระทบต่อสมรรถภาพการทำงานของตำรวจสันติบาล

การที่สังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้กลไกของรัฐด้านการปกครองถูกวิพากษ์วิจารณ์ และกดดันจากพลังนอกระบบราชการมากขึ้น เพื่อให้การดำเนินการตามภาระหน้าที่รับผิดชอบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นส่วนหนึ่งของการตอบสนองต่อหน้าที่ในงานตำรวจ ซึ่งเป็นงานที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ บำบัดทุกข์บำรุงสุขประชาชน รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม

ตำรวจสันติบาลจึงนับว่าเป็นกลไกสำคัญของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดังนั้นข้าราชการตำรวจในสังกัดสำนักงานตำรวจสันติบาล จึงต้องมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งมีความรู้ ความสามารถ มีความขยันอดทนเป็นผู้เสียสละ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความจริงใจ และจริงใจต้องงานที่ทำเพื่อสังคม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์พัฒนาสังคม

สภาพปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานในปัจจุบันพบว่า มีอยู่หลายด้าน อาทิ เช่น การขาดขวัญและกำลังใจของข้าราชการตำรวจชั้นผู้น้อย ความไม่พึงพอใจต่อตำแหน่งหน้าที่การงานของข้าราชการตำรวจในหน่วยงาน การขาดแคลนกำลังพลระดับรองสารวัตร สภาพสถานที่ทำงาน ตลอดจนอุปกรณ์ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน การขาดแคลนงบประมาณทางด้านการศึกษา เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งอาจส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน อันจะส่งผลทางตรง และทางอ้อมต่อภารกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เพื่อให้รับรู้สภาพปัญหา และการดำเนินการของข้าราชการตำรวจในสำนักงานตำรวจสันติบาล ผู้วิจัยในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน จึงได้เห็นความสำคัญในการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจในหน่วยงานนี้ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน เพื่อจะได้นำผลจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นข้อมูลนำเสนอต่อผู้บังคับบัญชาต่อไป ในการประกอบการแก้ไขปรับปรุง และพัฒนา

ให้เกิดผลดีต่อการดำเนินงานในหน้าที่ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงาน และกรมตำรวจอันจะส่งผลดีแก่ประชาชน และพัฒนาสังคมให้เกิดความสงบสุขเรียบร้อยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

สำหรับวัตถุประสงค์ในการศึกษาเรื่องนี้มี 2 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสันติบาล
2. เพื่อศึกษาถึงแนวทางการแก้ไขปรับปรุงและหาวิธีสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสันติบาล

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษาในครั้งนี้ ศึกษาข้าราชการตำรวจสันติบาล สังกัดกองกำกับการ 3 กองตำรวจสันติบาล 1 ตั้งแต่ระดับผู้บังคับหมู่ถึงระดับรองสารวัตร ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานในส่วนกลาง (กรุงเทพฯ) จำนวน 28 คน ผู้ปฏิบัติงานภาคสนามในพื้นที่ 12 จังหวัดภาคเหนือ จำนวน 156 คน รวมทั้งสิ้น 184 คน

1.4 วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสันติบาล เป็นการศึกษาวิจัยในลักษณะของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยผู้ศึกษาวิจัย นำเสนองานการศึกษาวิจัยชิ้นนี้ออกเป็น 5 บท คือ

บทที่ 1 บทนำ ได้แก่ความสำคัญของเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตของการศึกษา วิธีการศึกษา ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา สมมุติฐาน และนิยามศัพท์เฉพาะในการศึกษาวิจัย

บทที่ 2 แนวความคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ความหมายของความพึงพอใจในงาน ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในงาน บัณฑิตหรือสิ่งจูงใจให้เกิดความพึงพอใจในงาน ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ได้แก่ แหล่งข้อมูลและประชากรและกลุ่มตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 4 ผลของการวิจัย ได้แก่ ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และการทดสอบสมมุติฐาน

บทที่ 5 เป็นบทสรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อจะได้ทราบถึงระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของข้าราชการตำรวจสันติบาล
2. เพื่อนำไปกำหนดแนวทางการแก้ไขปรับปรุงและหาวิธีสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสันติบาล ซึ่งคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ ในการพัฒนาบุคลากร และองค์กรต่อไป

1.6 สมมุติฐาน

1. ข้าราชการตำรวจสันติบาล ยังมีระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานต่ำ
2. สภาพภูมิหลังทางสังคมเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

1.7 นิยามศัพท์

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ทศนคติหรือความรู้สึกที่ดีของข้าราชการตำรวจสันติบาล ที่มีต่องานที่ตนทำอยู่ ซึ่งครอบคลุมมิติต่างๆ อันได้แก่ เงินเดือนและสวัสดิการ ความก้าวหน้าในอาชีพตำรวจ ความมั่นคงในอาชีพตำรวจ นโยบายของหน่วยงาน ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน สภาพการทำงาน

กองตำรวจสันติบาล 1 หมายถึง หน่วยงานเทียบเท่า ระดับกองบังคับการของกรมตำรวจมีหน้าที่รับผิดชอบปฏิบัติงานด้านข่าวกรองเกี่ยวกับบุคคล หรือบุคคลที่มีพฤติกรรมเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ สอบสวนความผิดที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ

ข้าราชการตำรวจสันติบาล หมายถึง ข้าราชการตำรวจที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานในส่วนกลาง (กรุงเทพฯ ๙) และ ผู้ปฏิบัติงานภาคสนาม (17 จังหวัดภาคเหนือ) สังกัดกองกำกับการ 3 กองตำรวจสันติบาล 1

ระดับชั้น หมายถึง ตำแหน่งที่บอกระดับชั้นของข้าราชการตำรวจ คือ ชั้นสัญญาบัตร ชั้นประทวน

ชั้นสัญญาบัตร หมายถึง ข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่ ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

ชั้นประทวน หมายถึง ข้าราชการตำรวจที่ยศตั้งแต่ สิบตำรวจตรีถึงนายดาบตำรวจ

เงินเดือนและสวัสดิการ หมายถึง เงินสิทธิผลประโยชน์และความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ รวมทั้งค่าตอบแทนอื่น ๆ อันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ

ความก้าวหน้าในอาชีพ หมายถึง การที่ได้มีโอกาสเลื่อนยศ เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น การมีโอกาสศึกษาต่อตลอดจนการได้เข้ารับการอบรม หรือได้วุฒิสูงขึ้น

ความมั่นคงในอาชีพ หมายถึง ความรู้สึกของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อความยั่งยืนของการดำรงตำแหน่งในหน่วยงาน เพื่อให้หน่วยงานได้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของหน่วยงาน

ผู้บังคับบัญชา หมายถึงบุคคลที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการควบคุมบังคับบัญชาซึ่งได้แก่ การสั่งงาน การมอบหมายงาน การสอนงาน การกำกับดูแล ตรวจสอบการปฏิบัติให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มีความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาต่าง ๆ สนใจในการพัฒนาและให้คำปรึกษาแก่ ผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ความสำคัญหรือพิจารณาบำเหน็จความดีความชอบ

เพื่อนร่วมงาน หมายถึง ข้าราชการตำรวจที่ทำงานร่วมกันในระดับเดียวกัน และต่ำกว่ามีการติดต่อประสานงาน มีการร่วมมือกันทำงานเป็นทีม

ปัจจัยภูมิหลังทางสังคมเศรษฐกิจ หมายถึง ปัจจัยทางด้าน อายุ เพศ สถานภาพ สมรส อายุราชการ ระดับการศึกษา ระดับชั้นยศ เงินเดือนและสวัสดิการ รายได้รวมทั้งครอบครัวของข้าราชการตำรวจสันติบาล การได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษ

การปฏิบัติงาน หมายถึง การดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายให้ได้ตรงตามเป้าหมายขององค์การทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะกระทำให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จทั้งในด้านการแข่งขัน พยายามเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ มีความปรารถนาที่จะเอาชนะ หรือทำดีกว่าผู้อื่น และการทำงานด้วยมาตรฐานอันดีเลิศ

ความสำเร็จของงาน หมายถึง การที่บุคคลทำงานที่ได้รับมอบหมายจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือโครงการที่กำหนดไว้

การได้รับการยอมรับ หมายถึง การได้รับการยกย่องชมเชย การแสดงความยินดี ความไว้วางใจ และการให้กำลังใจ หรือการยอมรับความสามารถในการปฏิบัติงาน

สายงาน หมายถึง ภาระซึ่งข้าราชการตำรวจแต่ละคนรับผิดชอบ หรือปฏิบัติอยู่

ปริมาณงาน หมายถึง จำนวนความมากน้อยของงานที่ได้รับมอบหมาย หรือทำสำเร็จ

คุณภาพงาน หมายถึง ความมากน้อยของผลงานที่ปฏิบัติว่าถูกต้องเรียบร้อย ความครบถ้วนสมบูรณ์เชื่อถือได้ และความละเอียดรอบคอบ

สภาพแวดล้อม หมายถึง สภาพแวดล้อมซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน และบรรยากาศในที่ทำงาน

อายุราชการ หมายถึง จำนวนปีที่ข้าราชการตำรวจปฏิบัติงานตั้งแต่บรรจุเข้ารับราชการจนถึงปัจจุบัน

การเลื่อนขั้นเงินเดือนกรณีพิเศษ หมายถึง การได้รับการพิจารณาความดีความชอบว่าสมควรได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือนมากกว่า 1 ขั้นต่อปี

สภาพการทำงาน หมายถึง องค์ประกอบด้านวัตถุที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการทำงาน ประกอบด้วย ยานพาหนะ เครื่องมือ อุปกรณ์สื่อสาร พัดลม เครื่องปรับอากาศ คอมพิวเตอร์ สิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์สำนักงาน ฯลฯ